

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Cap. XIII. De consolationibus & desolationibus. Quot sint earum genera, quae causae. Illarum vicissitudo. Quae in illis pericula, quae mala cavenda. Quomodo anima graviori desolatione probari & ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

pat, deque sua perfectione actum putet, ac si mediis ad eam requisitis privetur. Non quia revera ea magis idonea & efficacia ad ejus consecutionem sine, sed quia in his vitioso affectu quiescebat, in his seipsum oblectabat, privatum suum commodum non Dei gloriam intendens. Amat natura quae pulchra, bona, & perfecta sunt, sibi que complacet in illis, atque inde fit, ut in rebus, studiis & operationibus suis, etiam spiritualibus, omnem defectum oderit. Quod si hujusmodi defectus animam cruciat & torquet; evidens est rei pulchrae & bonae amorem ex natura procedere.

6. Mover humanus spiritus homines doctos cupidosque scientiarum ad res divinas & supernaturales discendas & investigandas, ut super alios emineant, ut seipsum praedicent, ut curiositati satisfaciant. Hinc oriuntur verba magnifica, rara, & subtilia à multis prolata & scripta, quorum fructus est pruritus aurium, non salus aut conversio proximorum. Hinc libri Philosophorum stylo sublimi de virtute compositi, utpote spiritu & vitâ destituti, mentem distrahunt & spargunt per multa phantasmata; nec voluntatem accendere possunt ad pietatem, ad charitatem, ad unionem cum Deo. Sermo enim procedens ex instinctu naturae, quamvis in se multa bona contineat, fructu tamen exiguus est, similis aeri sonanti, & cymbalo tinnienti. Verba autem Dei spiritu animata, licet in se exigua & simplicissima sint, uberes fructus parturiunt. Solent etiam humanus spiritus facile distrahi & effundi ad exteriora, & bonarum cogitationum multitudine ac varietate delectari; atque ita avertitur ab unitate, quae summopere experenda & sola necessaria est.

7. Habet humanus instinctus, in his quae pertinent ad virtutem, comitem individuum prudentiam carnis; atque ideo plerique hominum vitae mediocritate contenti ad gradum heroicum non aspirant; omnia enim seipsis metiuntur, non potentia & efficacia divinae gratiae: & quia pati, deijci, & contemni timent; divitias, honores, corporis incolumitatem, cunctaque bona temporalia impensius amant, atque huc dirigunt quicquid agunt, quicquid loquuntur, quicquid meditantur. Se videlicet frui optant tanquam ultimo fine, & se statuentes tanquam idolum sui intentionem à Deo ad seipsum deflectunt, quibusdam quasi praestigis è sede mentis emoti, ut suis commodis obsequantur. Sicut charitas non quaerit quae sua sunt, ita noxius sui amor semper quaerit quod suum est.

Hic adeo prava ac penetrabilis potentiae est, ut non solum terrenis & temporalibus, sed coelestibus etiam & spiritualibus, se immisceat, veneno suo inficiens studium orationis, usum sacramentorum, exercitationes virtutum: in quibus homines vel auram popularem captant, vel sanctitatis opinionem aucupantur, vel lumina à Deo obtinere, mollesque spiritus delicias, atque animi jucunditatem intendunt. Ad ipsa quoque poenitentiae opera permanat hoc virus, nam saepe post lapsum intemè dolet peccator, & vindice poenae carnem castigat, non propter Dei offensam uti par esset, sed ob notam infamiae, vel ob jacturam existimationis, quam apud homines subire formidat: vel quia saltem coram se ipso vult innocens apparere: cum autem in rebus caducis nulla requies inveniatur, tanta est in homine sui amante inconstantia, ut subinde studia & oblectamenta permutans, nec ipse quidem sciat quid velit, aut quid agat. Nunc in spem temerè erigitur, mox labitur in desperationem: nunc futili lætitiâ diffluit, mox marore conficitur. Modum scilicet non habet, nec medium tenet, semper in extremis. Similis est navi, quae vago cursu huc & illuc agitata saepius ad saxa alliditur ac tandem miserabili naufragio perit. Ut enim docuit nos Dominus, *Qui amat animam suam perdet eam.* Ad hunc unum perniciosissimum sui amorem dirigenda sunt quae cumque de humano instinctu dici possunt, quia ab illo omnis humana motio excitatur: quare ipsi eradicando omnis industria adhibenda, ut sint homines docibiles Deo, atque omnes humani affectus à Dei instinctu ad bonum impellantur.

CAPUT XIII.

De consolationibus, & desolationibus. Quae sint earum genera, quae causa. Illarum vicissitudo. Quae in illis pericula, quae damna cavenda. Quomodo anima graviore desolatione probari & purgari soleat.

I. **V**arios esse spiritus, varias item eorum motiones, ex his quae haecenus dicta sunt, perspicuum est. Sed quia omnes illorum instinctus vel in gaudium sive consolationem desinunt, vel in tristitiam sive desolationem; doctrinae ordo postulat, ut de consolationibus & desolationibus hoc Capite agamus. Est autem consolatio, si de Divina sermo sit, suavitas quadam & interna jucunditas ac delectatio, quae animam diversi-

mode afficiens diversa quoque nomina sortita est. Dicitur enim unctio mystica, gustus sapientiae, sapor intimus, fervor devotionis, gratia reficiens, vinum inebrians, gaudium Spiritus sancti, & prae gustatio quaedam caelestium deliciarum. Oritur ex speciali Dei munere, ex testimonio bonae conscientiae, ex voluptate & tranquillitate animae in solo Dei beneplacito & amore quiescentis. Dicitur spiritualis, cum solâ mente percipitur, non defluens in partem sensitivam; undè fit, ut nonnunquam pars inferior arida sit & desolata, dum superior pacatissimâ jucunditate perfuitur. Sensibilis autem nuncupatur, cum solam partem inferiorem afficit. Cum verò à spiritu in sensus, & in corpus redundat, utramque complectitur, sicut scriptum est, *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum, vivum.* Quamvis enim plerumque contingat, ut ob mutuam concordiam, quâ pars una alteri consentit, gaudia sibi & dolores communicent; fieri tamen potest, ut ex una in alteram parum vel nihil effluat: sicut Christus in passione omni consolatione partis inferioris destitutus fuit. Sicut etiam aeger amarum pharmacum haustus, appetitu quidem inferiori horret, atque ipsum lumere nolle; quia tamen in eo agnoscit latens valetudinis bonum, non solum illud vult, sed etiam gustat, & in ipso delectatur. Hâc autem delectatione, quam quidam substantialem, Augustinus victricem vocat, perfusa voluntas inferiorem appetitum etiam reluctantem ad bonum trahit. De hac scribens Dionysius Cartusianus eam non semper esse sensu perceptibilem asserit (a), sed est, inquit, *verum & spirituale gaudium, seu complacencia voluntatis, quâ in rebus spiritualibus atque in bonis operibus non aliter quam in centro quiescit.* Eandem sic describit Bernardus (b), *Quid aliud est hæc consolatio, quam procedens de spe venigra-tia devotionis, & suavissima delectatio boni, & gustus sapientiae licet exiguus, quibus interim benignus Dominus afflictam refrigerat animam? sed gustus ille nihil aliud est, quam irritamentum desiderii, & incentivum amoris, sicut scriptum est (c) Qui edunt me adhuc esurient, & qui bibunt me adhuc sitient.* Richardus item à S. Victore de ea sic loquitur (d), *Absque dubio amor Dei quanto plenius omnem alium affectum vincit, tanto uberius animum internâ jucunditate reficit. Sub hoc itaque statu mens sicut mel de petra, oleumque de saxo durissimo: sub hoc statu stillabunt montes dulcedi-*

(a) Lib. 1. de contempl. art. 12. (b) Ser. 1. de omnibus Sanctis. (c) Ecc. 24. 29. (d) De grad. viol. charitatis.

nem, & colles fluent lac & mel: sub hoc statu animam esurientem & sitientem sæpè Dominus visitat, sæpè internâ suavitate satiat, spiritusque sui dulcedine inebriat.

II. Triplex igitur est consolatio, vel enim in solo sensu, vel in sola mente, vel in utroque percipitur. Primum genus aliquando à Deo, aliquando à dæmone, vel à natura procedit: ab effectibus autem ejus origo discernitur. Cum à Deo est, mentem illustrat, patientiam corroborat, fiduciam erigit, voluntatem accendit, evagationem excludit, sensus reficit, & à rebus terrenis avellit, ac tandem desinit in veram & solidam secundi vel tertii generis consolationem. Hæc gratia, ait Cassianus (e), *nonnunquam negligentes ac resolutos inspiratione sancta, & abundantia spiritualium cogitationum visitare non veniit, sed inspirat indignos, excussit at dormientes, & illuminat obscuros ignorantiae cæcitate, clementerque nos arguit atque castigat, infundens se cordibus nostris, ut vel si de inertie somno, compunctione ipsius instigati consurgere provocemur.* Hi nimirum sunt effectus gratiæ sensibilis, cum à Deo immittitur, quos etiam sic describit Richardus (f): *Visitatione gratiæ consolatur Deus pusillanimitatem nostram, juvat infirmitatem, excitat voluntatem.* Et quid mirum, si infirmus ungetur gratiâ, cum etiam malus consecratur Domino, cum benefecerit ei? Hujus ergo dulcis affectus causa est interdum non gratiæ copia, sed mentis inopia. Quæ verò à dæmone provenit, tenebras & caliginem ingerit menti, facitque hominem superbum, pervicacem, impatientem, indocilem, ac tandem in carnis illecebras impellit: nihil enim jucundi nobis objicit callidus hostis, nisi ut venenum melle illitum incautis propinet. Ejus dolos his verbis detegit Richardus (g): *Fit aliquoties affectus iste dulcis à malo spiritu, ut dum nimirum ei creditur, eique dum valde delectat inheretur, ad debilitatem cordis homo perducatur.* Item ut per illius occupationem ab utiliore opere revocetur: & ut ejus abundantia fratus se perfectum credat, & ad profectum minus exerceatur. Natura autem, cum in omnibus sua commoda quærat, se semper pro fine habet, & in seipsa quiescit. Ideo tutissimum est, hanc sensibilem consolationem nunquam desiderare, nam vita Christiani est bene facere, & malè pati. Sæpè etiam decipimur, eam à Deo esse existimantes, cum à natura vel à dæmone sit. O quam frequenter, exclamat idem Richardus (h), *imperfecti &*

(e) Coll. 4. Cap. 5. (f) In cant. cap. 6. (g) Ibid. (h) In cant. cap. 33.

ignari gratiæ moventur carnali gaudio, vel naturali alacritate, & moveri se arbitrantur spiritali consolatione? Undecumque verò procedat, non debet homo è nihilo suo exire, neque ei adherere, sed soli Deo, ut semper ei vertatur in bonum. Secundum genus non nisi à Deo esse potest, qui solus humanæ menti illabitur: ejus autem derivatio ad partem inferiorem, tametsi naturaliter fieri possit, divinæ tamen largitati ut plurimum tribuitur, quæ nostram imbecillitatem dulcedine illâ allicit & confortat. Tunc verò à Deo esse evidens erit, si illâ præsentem non extollimur, illâ abeunte non affligimur, sed cum humilitate & gratiarum actione eadem utimur tanquam conditura, quâ inferior appetitus ad solidum cibum edendum excitetur. Primum genus incipientium, reliqua proficientium & perfectorum sunt. Consolatio perfecta quasi cælum serenum nullâ nube obductum, nullo vento perturbatum, eâ pace & tranquillitate animam replet, quam mundus dare non potest. Pignus est felicitatis æternæ mentem à sensibus abstractam in Deum transferens, omni gaudio terreno procul expulso. Non enim datur cœlestis consolatio admittentibus alienam, nec simul esse possunt delictiæ spirituales cum gaudio iniquitatis & vanitatis. Præclare Hugo in Miscellaneis (i): *Spiritus diaboli operatur gaudium iniquitatis, & spiritus mundi operatur gaudium vanitatis. Et sunt mala gaudia ista, quoniam alterum culpam habet, alterum occasionem culpæ. Venit autem spiritus Dei, cum ejecti fuerint spiritus mali, & intrat habitaculum cordis, operatur gaudium suum, gaudium veritatis contra gaudium iniquitatis, gaudium felicitatis contra gaudium vanitatis. Et expellunt bona gaudia gaudia mala. Et cum ipsa cor implere ceperint, tunc primum agnoscit homo, quod prima vera non fuerunt: quoniam nec plena esse potuerunt in gaudio iniquitatis, nec permanentia in gaudio vanitatis.*

III. Consolatio sensibilis, cum non provenit à substantiali, impertitur à Deo incipientibus & imperfectis, ut illos ad serviendum sibi hæc quasi mercede alliciat, & ab amore seculi abducatur: sunt enim velut infantes, quibus lacte opus est, non escâ: donec adoleant. Quia tamen ex se minimi momenti est, nec ullam gignit aut denotat sanctitatem, pericula ingentia in ejus usu occurrere solent. Nam quidam eâ abutuntur ad inanem fiduciam, ad jactantiam, ad exterram ostentationem. In quo plurimi saltantur, ut docet Guillelmus Abbas (k) verus auctor libelli ad Fratres de monte Dei inter opera

Bernardi, qui cum pascuntur pane filiorum, jam se esse filios arbitrantur, & deficientes, undè proficere debebant, ex visitante gratia evanescent à conscientia sua, arbitantes se aliquid esse, cum nihil sint. Pascuntur enim à patre Deo aliquando de pretiosiore gratiæ substantia servi ut affectent esse filii: ipsi verò gratiæ Dei abutentes efficiuntur inimici. In eandem sententiam sic differit Taulerus (l): Effectus amoris quandoque magnum aliquid esse videtur, ut est jubilatio, devotio, & alia hujusmodi; sed non semper potiora, meliora, que sunt, cum & sine vera possint charitate subsistere, & natura sæpè hujusmodi saporem ac dulcedinem ministrare solet: vel etiam Deo permittente malignus spiritus ea in homine excitare queat, ut aliquo ille in pretio ab aliis habeatur. Falsam quoque consolationem in aliqua pia exercitatione interdum injicit dæmon, ut in recitandis precibus, in visitandis Ecclesiis, in legendis spiritualibus libris, ut eâ sanctitatis fictitiâ imagine tepidi homines decepti oblatranti conscientiæ satisfaciant, & quasi jam securi obdormiant in peccatis. Nec mirandum, inquit Aelredus Abbas, (m) hæc gratiam reprobis & electis plerumque esse communem, cum excellentiora illa charismata, sermo videlicet scientiæ, prophetia, genera linguarum, gratia miraculorum, etiam reprobis noverimus esse impertita. Nam & Saul inter Prophetas, & inter Apostolos Judas, & infra (n). Nemo ergo secundum primum illud visitationis genus suam metiatur sanctitatem, quod & reprobis nonnunquam accidere manifestum est. Richardus etiam de hac rescribit (o): Dulcis in Deum affectus quodammodo carnalis est & fallax, & humanitatis interdum potius, quam gratiæ: cordis, quam spiritus, sensualitatis, quam rationis. Alii hæc ubertate sensibilis consolationis repleti ad eò indiscretè se gerunt, ut nimium indulgentes affectui, vel seipsos ultra vires externis poenitentiae operibus excruciantes, salutem corporali plurimum noceant. Alii æstu illo perciti multa temerè statuunt, & ad ea vota se obligant, quibus postea natura succumbit, & illo impetu sedato omnino servari non possunt. Hi modum non habent, nec affluentiam gratiæ uti sciunt, putantes sibi licere quicquid vehemens & immoderata devotio suggerit. Seraphicus Doctor (p) optimum istis consilium præbet, ut se interdum ab hujusmodi vehementia subtrahant, nec se totos illi immergant, sicut

scriptum

(i) Lib. 1. tit. 103. (k) Cap. 14.

(l) Instit. 2. cap. 18. (m) Lib. 2. speculi charit. c. 9. (n) Cap. 10. (o) In Cap. 4. 6. (p) De prog. Rel. prog. c. 21

Scriptum est (q), Mel inventisti, comede quantum sufficit. Vilius enim est, ait ille, ad horam habere temperantius gratiam devotionis, quam omnino exhaustis viribus & destructa virtute naturali totaliter eam perdere, & irrecuperabiliter eam carere: quia sic destructi postea nimis incipiunt sibi met compati, & ut recuperent vires amissas per indiscretionem, non solum delicatius, sed etiam dissolutius se habere. Sunt etiam alie sensibiles oblectationes, quas aliquando imperfectis largitur Deus, quales sunt, teste eodem (r) Bonaventura, mirabilis fragrantia odoris, ineffabilis suavitas saporis, & hymnidica melodia vocum & sonorum, & tactu perceptibiles experientie indicibilium suavitatum, quae cum vere sunt & a Deo, possumus existimare, quod aut dentur quibusdam novis & rudibus, qui spiritualia nondum intelligunt, ut saltem per sensibilia consolentur in Domino, qui veritatem pure spiritualium non cognoscunt: aut quod ideo dentur etiam perfectioribus propter redundantiam interioris dulcedinis, ut, sicut anima communicat corpori suo, quasi comiti & socio via, passiones suas, ira & communicet consolationes. Magnam tamen cautelam in his percipiendis adhibendam esse docet idem Sanctus, quia multi seducuntur in eis, putantes esse a Deo, quod forte est phantastica deceptio, & aliqui putant esse aliquid magis, quod in se nullius est meriti. Et aliqui extolluntur de talibus apud se, & jactant se quasi de singulari gratia sanctitatis. Illi vero, qui carnalibus delectationibus assueti & nondum bene purgati sunt, solliciti cavere debent, ne abundantia coelitus immisae consolationis ad corpus emanans in carnalem delectationem, ad quam propensi sunt, turpiter desinat: quod nonnunquam incipientibus, Deo permittente, contingere & Bonaventura testatur (s), & experientia demonstrat. Ceterum spirituales consolationes, quae in sola mente percipiuntur, solidiores sunt, & jam adultae virtutis comites, atque charitati dant incrementum. Has viri sancti, cum desunt, non optant; cum adsunt, diligentissime custodiunt; cum auferuntur, patienter ferunt, Deum solum, non ejus dona quaerentes, semperque parati illis carere. Docet Bernardus (t) nihil efficacius esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si omni tempore coram Deo inveniamur non alium sapere, sed timere. Time, inquit, cum arripserit gratia, time cum abierit, time cum denuo recedat. Cum adest, timendum ne non digne opere-

(q) Prov. 15. 16. (r) Ibid. c. 20. (s) Ibid. 18. (t) In cant. serm. 50.

mur ex ea: cum recesserit, multo magis timendum, quia ubi deficit nobis gratia, & nos deficiamus, quia reliquit nos custodia nostra.

IV. Ideo ille beatus dicitur (u); qui semper est pavidus: multae siquidem sunt vicissitudines rerum, multa mentis humanae instabilitas, multiplex divinae providentiae operatio. Sereno diei nox turbida succedit, & post maximam ubertatem rerum omnium egestas subsequitur. Saepè vertitur cithara in luctum, gaudium in moerorem; & vix gustata primoribus labiis divina dulcedo in amaritudinem amarissimam commutatur (x). Sic transeunt suis spatiis universa sub caelo, & qui dixerat in abundantia sua, Non movebor in aeternum (y); mox cum gemitu ait, Avertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus. Ex quo discimus, ne minem securum esse in die virtutis suae, ac propterea necessarium esse ad Deum jugiter clamare, cum defecerit virtus mea, ne declinaverit me (z). Optime Bernardus de plenitudine sua verbum bonum eructans (a): Spiritus venit & vadit prout vult, & nemo facile scit unde veniat, aut quò vadat. At istud sine damno fortasse salutis nescire licet. Ceterum quando veniat, vel quando vadat, id plane periculosissime ignoratur. cum enim hoc Spiritus sancti circa nos dispensatorie vicissitudines vigilantissime observantur, sit ut nec absentem desideres, nec presentem glorifices. Nonne qui idcirco recedit, ut avidius requiratur: quoniam modo si abesse nescitur, requiritur? Et rursus, qui dignanter ad hoc redit ut consolatur: qualiter digne profusa majestate suscipitur, si nec adesse sentitur? Mens ergo quae ignorat abscessum, patet seductioni: & quae reditum observat, erit ingrata visitationi. Vigilandum proinde omni hora, quia nescimus quâ hora Spiritus venturus sit, seu iterum abiturus. It & redit Spiritus, & has alternare vices non cessat in his, qui spirituales sunt, vel quos potius spirituales proinde ipse creare intendit, visitans diluculo, & subito probans. Harum autem vicissitudinum in spiritualibus hominibus hic ordo est, teste Gregorio (b). In inchoatione inveniunt blandimenta dulcedinis, in medio certamina tentationis, ad extremum perfectionem plenitudinis. Prius dulcia suscipiunt quae consolentur, postmodum amara, quae exercent, & tunc demum suavita atque sublimia, quae confirmant. Idem alibi (c). Omnipotens Deus, quos in aeternum diligit, aliquando ad tempus relinquit. Unde scriptum est (d).

Ad (u) Prov. 28. 14. (x) Eccl. 3. 1. (y) Psal. 29. (z) Psal. 70. (a) Ser. 17. in Cant. (b) Lib. 24. mor. c. 7. (c) Lib. 20. mor. c. 19. (d) Isai. 54. 7.

Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui. „Sanctus etenim suos Dominus veniendo „adjuvat, relinquendo probat, donis firmat, „tribulationibus tentat. Iterum Bernardus de Verbi visitationibus sermonem habens, *subitò*, ait (e), „dum teneri putatur elabitur: & rursus „lacrymanti & insectanti occurrens comprehen- „di patitur, sed minimè retineri, dum subitò ite- „rum quasi è manibus evolat. Et si institerit pre- „cibus & fletibus devota anima, denuò reverte- „tur, & voluntate labiorum ejus non fraudabit „eam; sed rursus mox disperebit, & non vide- „bitur; nisi iterum toto desiderio requiratur. „Ita ergò & in hoc corpore potest esse de præ- „sentia sponsi frequens lætitia, sed non copia: „quia & visitatio lætificat, sed molestat vicissitu- „do. Sic prævenit Deus incipientes in benedi- „ctionibus dulcedinis, quibus deinde suavia sub- „trahit, ut ablactatos à delitiis ad solidiora & per- „fectiora per varias amaritudines & afflictiones „perducatur. Hæc autem omnia dura & amara, quæ „Deo agente vel permittente patitur fidelis ani- „ma, desolationes nuncupari solent, quarum no- „titia licet ex his, quæ de consolationibus dicta „sunt, haberi possit, majoris tamen claritatis gra- „tiâ de illis seorsum agendam est.

V. Et primò quidem observandum est, dupli- „cem esse desolationem, sensibilem unam, alteram „substantialiorem: illa manet in sola parte inferiori, „hæc ita afficit sensus, ut etiam in voluntatem tri- „stitiam derivet, eamque frangat & dejiciat, ut non „nisi ægrè & cum maxima difficultate spirituales „exercitationes aggrediatur. Illa nihil aliud est, „quàm tædium, angor, & ægritudo partis inferio- „ris nullum ex rebus spiritualibus gaudium sive „consolationem sensibilem percipientis: hæc men- „tis obtenebratio, & voluntatis ægritudo est adeò „terribiliter excrucians animam, ut poenis inferni „similis esse videatur. Quæ sensibilis tantùm est, „& à Deo, & à dæmone esse potest: à quo autem „sit, effectus ostendunt. Potest etiam à natura „provenire, quæ cum seipsum in omnibus quæ- „rat, deficiente solatio contristatur, & ab operi- „bus sanctis abhorret, fucata gaudia quærens in „creaturis. Cum à dæmone procedit, fit homo im- „patiens, tepidus, inconstans, plenus diffidentia & „desperatione. Cum audit mentionem fieri crucis, „patientia, humilitatis, tædium & horrorem osten-

dit, & à proposito virtutis resiliens ad infana „mundi carnique solatia convertitur. Cum autem „à Deo est, ad creaturas non divertit, nec ullam „in illis reperit consolationem: nullam obscurita- „tem, nullum virtutis horrorem sentit; sed fixus in „Deo manens in piis exercitationibus perseverat: „& quò gravior est sensibilis desolatio, eò magis „in illo crescit substantialis consolatio, atque am- „plius lætatur, quòd Deo serviat propter ipsum „solum, nullà existente in sensibus suavitate, & „nullo sibi proposito gaudio, nisi æterno. Si- „cut ægrotus, cui cibus omnis fastidio est, si „crederet stomacho ad cujusvis rei comesti- „bilis aspectum nauseanti, nullum prorsus ali- „mentum sumeret, nisi optimè nosset, neminem „sine cibo vivere posse, ac propterea seipsum im- „pellit ad comedendum, non obstante appetitûs „repugnantia: ita desolatus spiritualibus exerci- „tiis, licet cum tristitia & difficultate, incum- „bit, non sensibili dulcedine illectus, sed eorum „necessitate convictus.

VI. Observandum secundò est, sensibilem „desolationem, cum sola est & mentem non affi- „cit, à viris probis & spiritualibus facile tolerari, „cum præsertim experientia didicerint, auferri „quidem ad tempus sensibile gaudium, sed cumu- „latius restitui, cum quis ejus subtractionem ex- „celso animo ferens divino beneplacito generosè „acquiescit. Hujus vicissitudinis multæ sunt cau- „sæ, nam Deus homini consolationem largitur, „ne deficiat; desolationem, ne superbiat: illa „excitat spem, hæc audaciam reprimit: illa eri- „git pusillanimitatem, hæc parit humilitatem. „Sive autem accedat, sive recedat gratiæ dulca- „do, diligenti Deum cooperatur in bonum. „Tribuit eam cui vult, & quando vult, eamque „subtrahit tempore opportuno, ne magnitudo „consolationis extollat, ne quasi jure heredita- „rio possideatur, ut sciat hoc donum non esse vo- „lentis neque currentis, sed Dei miserentis; ut „profundius seipsum cognoscat, ut propriam fra- „gilitatem vereatur, ut semper humilis perseve- „ret; ut habitam gratiam diligentius custodiat, „& amissam ardentius quærat; ut aliorum affi- „ctionibus compati discat, ut patientiæ exhibi- „tione pro peccatis satisfaciatur, ne caro deficiat, „quæ dulcedinem spiritûs diu sustinere non possit; „ut nimia affectio ad Dei dona tollatur, ut gratis „serviat Deo, nec sit veluti *amicus socius mensæ*, „qui non permanebit in die tribulationis (f); ut pro- „betur virtus, sicut scriptum est (g). *Quia acceptus*

M m

4708

(e) Ser. 32. in Cant.

(f) Eccl. 6: 10. (g) Tob. 12: 13.

eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te; ut ex momentanea hujus vitæ defolatione conjiciat, quàm malum & amarum futurum sit à facie Dei in æternum separari. Præcipua autem ejus subtractionis causa, si Bernardo credimus, superbia est; „Non sine causa, inquit, (h) invasit me languor iste animi, & mentis hebetudo, in solita quædam inertia spiritus. Currebam bene, nè: sed ecce lapis offensionis in via, impegi & corruì: superbia inventa est in me, & Dominus declinavit in ira à servo suo. Hinc ista stertilitas animæ meæ, & devotionis inopia quam patior. Quomodo ita exaruit cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua? Nec compungi ad lachrymas queo, tanta est duritia cordis. Non sapit Psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non invenio. Ubi illa inebriatio spiritus? Ubi mentis serenitas, & pax & gaudium in Spiritu sancto? Ideò ad opus manuum piger, ad vigilias somnolentus, ad iram præceps, ad odium pertinax, linguæ & gulæ indulgentior, segnior obtusiorque ad prædicationem. Heu! omnes montes in circuitu meo visitat Dominus, ad me autem non appropinquat. Et post pauca hanc subtractionem superbiæ omninò adscribendam esse sic concludit. „Nec dubites in causa esse superbiam, etiamsi non appareat, etiamsi nihil tibi conscius sis; quod enim tu nescis, scit Deus, & qui te judicat ipse est. Numquid qui humilibus dat gratiam, humili auferet datam? Ergò argumentum superbiæ privatio est gratiæ. Quanquam tamen interdum subtrahitur gratia, sive retrahitur, non pro superbia quæ jam est, sed quæ futura est, nisi subtrahatur. Habes hujus rei evidens documentum de Apostolo, qui stimulos carnis suæ sustinebat invitus, non quia extolleretur, sed ne extolleretur. Sed sive jam existens, sive nondum; superbia tamen semper causa erit subtractæ gratiæ. Non excludit alias causas Bernardus, sed hæc potissima est, cui probatio & purgatio animæ ab omni adhæensione ad se suæque commoda proximè accedit, ut ab omnibus delictis etiam spiritualibus avulsa, ad intimam cum Deo unionem disponatur.

VII. Perficitur hæc purgatio miris & acerbissimis modis; nam in parte inferiori privatur homo omni sensibili dulcedine, lachrymæ devotionis arefcunt, fontes gratiarum exsiccantur. Vertitur æstas in hyemem, & qui potabatur fon-

(h) Ser. 54. in Cant.

te voluptatis, repletur amaritudine, dicens cum Tobia, (i) *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video?* & cum Isaiâ, (k) *Aruit herba, defecit germen, viror omnis interiiit.* Quandoque etiam terrenis facultatibus spoliatur, deseritur ab amicis, traducitur per ora omnium tanquam illusus, despicitur tanquam infans, vitæ morelque ejus ubique infamantur, gravibus morbis corripitur, à dæmonibus vexatur, & quocumque se vertit, nihil ei occurrit, nisi afflictiones, irrisiones, persecutiones, & plurima mortis imago. In parte verò superiori densissimâ caligine mens obscuratur, languet voluntas nunquam inveniens consolationem, nec in Deo, nec in creaturis: omnis æstus amoris refrigerat, & quod gravissimum est, tot tentationibus premittitur, ut sibi sæpius videatur dissidentia, blasphemii, ac desperationi consensum præbuisse. Hoc horribile tormentum pœnis inferni assimilant, qui experti sunt; ejus autem mirabile exemplum habemus in vita B. Angelæ de Fulgineo, quæ maluisset omne genus martyrii subire, quàm talem defolationem pati, ut ipsa de se scribit. Simili modo probata fuit per totum quinquennium in camino tribulationis S. Magdalena de Pazzis (l), arida, desolata, ab omnibus derelicta, à dæmonibus flagellata, blasphemiarum tentationibus vexata, ac usurationis ferè destituta. Aliâ exempla prætermitto, & ad remedia accedo, quorum primum est causam defolationis accuratè investigare; nam si procedit ex culpa & negligentia nostra, ea deleri per poenitentiam, & emendari debet. Si ex diaboli impugnatione, illi obfistendum est. Si ex divina dispositione, fortiter ferenda ejus animadversio, & patienter expectandum, donec discutiatur caliginem, & suam iterum infundat suavitatem. Deinde fateri oportet, quòd nemo ex se aliquid habet, præter vitia & defectus: atque ideò bonum est præstolari cum patientia salutare Dei: nec deferendum aut minuendum est orationis studium, sed potius augendum exemplo Christi, qui factus in agonia prolixius orabat. Sicut autem ille non petiit à Patre ut à cruce liberaretur, sed ut fieret voluntas ejus: ita nos in omni pressura divino beneplacito nos offerre & subdere debemus, eique gratias agere, dicentes cum S. Job, (m) *Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum.* Tum cogitandum est, à Deo immitti vel perimitti defolationes ad illud ipsum emolumentum,

(i) Tob. 5:12. (k) Isai. 15:6. (l) Vita 6:2. (m) Job 2:21.

rum; propter quod vir probus consolationes expetit, ad mentis scilicet illustrationem, ad ampliore rerum divinarum cognitionem, ad humilitatem, ad fortitudinem, & ad ardentissimam charitatem consequendam. Neque omittendæ tempore desolationis consuetæ exercitationes; neque mutanda quæ alio tempore constituta sunt: non enim potest sibi bene consulere animus ægeri. Nobis denique persuasissimum esse debet, desolationes munera singularia divinæ providentiæ, experimenta solidæ virtutis, & maximi erga nos amoris indicia esse, quæ non nisi per fidem percipi possunt. Idem in omni tribulatione vitam pacatam & quietam degere & conservare par est, *Iustus enim ex fide vivit*, ut ait Propheta, (n) & confirmat Apostolus, vivit nimirum vitâ spirituali, quæ ex principiis fidei nata, iisdem regitur & roboratur. Fides autem docet, probari iustos afflictionibus sicut aurum in fornace, momentaneum hoc & leve tribulationis nostræ æternum gloriæ pondus in nobis operari, Deum nobiscum esse in omni angustia, ejus nutu cuncta disponi, tristitiam tandem in gaudium mutari, sicut dicit Psalmus, (o) „Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum, & ostendam illi salutem meam. Quæ verba exponens Bernardus (p) sic loquitur. „Cum ipso sum in tribulatione, ait Deus: & ego „aliud interim requiram quàm tribulationem? „Mihi adherere Deo bonum est, non solum autem; sed & ponere in Domino spem meam: „quia eripiam eum, inquit, & glorificabo eum. „Bonum mihi Domine tribulari, dummodo ipse „sis mecum, quàm regnare sine te, epulari sine te, „sine te gloriari. Bonum mihi Domine in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te „mecum, quàm esse sine te vel in cælo.

CAPUT XIV.

De Ecstasi & Raptu. Quid & quotuplex sit Ecstasis. Quæ ejus causa, qui effectus. In quo differat à raptu. Quibus signis Ecstases & raptus divini à naturalibus & demoniacis discernantur.

I. DE triplici instinctu, divino, diabolico, & humano hæcenus, sicut potui, disserui, asserendo quæ certa sunt, de incertis dubitando: reliquum est, ut de veris ac divinis revelationibus à falsis & diabolicis discernendis

(n) Habac. 2. 4. Rom. 1. 17. (o) Ps. 90. (p) Ser. 17. in hunc Psalm.

consequenter agam; quæ tractatio difficillima est, propter varias diaboli fraudes & illusiones. Quia verò ut plurimum nihil homini revelatur, nisi prius extra sensus raptus fuerit, & visio sive apparitio aliqua præcesserit; ideo prius de Ecstasi & Raptu, deinde de visionibus & apparitionibus, demùm de revelationibus tractabo, ea breviter attingens, quæ ad meum propositum pertinent, curiosis & superfluis quæstionibus prætermittis. Ecstasis idem est ac mentis excessus, quando sensus externi ita sunt impediti, ut non solum non operentur, sed nec operari possint, aut ab objectis exterioribus excitari. Augustinus describens Ecstasim ait, (a) *Ecstasis est mentis alienatio à sensibus corporis*. Et alio modo, *Ecstasis est mentis excessus, quod aliquando pavore contingit, nonnunquam verò per aliquam revelationem, & alienationem à sensibus corporis, ut spiritus, quod demonstrandum est, demonstratur*. Cum enim sensus impediunt mentem, ne divina percipiat, ideo Ecstasis necessaria est, ut occulta sapientiæ suæ manifestet homini Deus, & mirabilia sua in eo operetur. Seraphicus Doctor hanc Ecstasis definitionem laudat: (b) *Ecstasis est deserto exteriori homine sui ipsius supra se voluptuosa quædam elevatio ad superintellectualem divini amoris fontem*. In Ecstasi enim supernaturali, de qua nobis præcipuè sermo, rapitur anima extra sensus ad amandum Deum, vel ad ipsum audiendum cessante strepitu & inquietudine sensuum & creaturarum. Mystici verò magis propriè Ecstasim esse dicunt elevationem mentis in Deum cum abstractione à sensibus exterioribus ex magnitudine ipsius elevationis procedentem. Anima siquidem, cum sit virtutis finitæ, quanto intensius & efficacius actui virtutis potentia attendit, tanto magis in actibus altiorum remittitur; & quò magis elevatur, eò amplius retrahitur; ita ut aliquando omni sensuum usu destituatur, nec præsentia cernens, nec voces loquentium percipiens, cum videlicet divinis rebus inspiciendis ac diligendis, Deo illam trahente & illuminante, magnâ intentione incumbit. Sola potentia vegetativa, ut docet S. Thomas (c), ab actibus suis in Ecstasi non cessat, quia per modum naturæ solis actibus primarum qualitatum operatur, non autem ex intentione animæ, cum non sit cognoscitiva: alioquin cessantibus ejus operationibus

M. m. 2. c. 1. 1. c. 1. c. 1.

(a) Lib. 2. ad simplic. q. 1. in Psalm. 67. (b) De gradib. contempl. (c) 2. 2. q. 173. art. 3. & de verit. q. 13. art. 4.